

คณะวิทยาการจัดการ	0.125(53)_3
เลขที่รับ.....	02.4.1
วันที่.....	11 ส.ค. 53
เวลา.....	9.15 น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ -

วันที่ 10 มีนาคม 2553

เรื่อง รายงานผลการไปสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

ตามที่ข้าพเจ้าได้ไปร่วมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 21 มกราคม - 22 มกราคม 2553 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ไปแล้วนั้น

จึงได้สรุปวัตถุประสงค์ของการสัมมนาวิชาการ สารสำคัญที่ได้จากการสัมมนาวิชาการ สารสำคัญที่ได้จากการนำเสนอผลงานวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย ตามเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผศ.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์)

สาขาวิชาการจัดการชุมชน

เรียน คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
เพื่อโปรดทราบ ทั้งที่เห็นควรจัด
กรรมการตรวจ:
11/3/53

แจ้งค.มนตรีเกษม

รพ.
150313

รายงานการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 21 มกราคม – 22 มกราคม 2553

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

ด้วย ข้าพเจ้า ได้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย ไปแล้วนั้น จึงขอสรุปรายงานผล
ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสัมมนาวิชาการ

1.1 เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางด้านพัฒนาชนบทของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในและ
ต่างประเทศ

1.2 เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านการพัฒนาชนบทและส่งเสริมให้งานวิจัยเป็นกลไกในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบททั้งในและต่างประเทศ

1.3 เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาชนบทที่เหมาะสมและยั่งยืน
เพื่อสร้างความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

2. สารสำคัญที่ได้จากการสัมมนาวิชาการ

จากการรับฟังการบรรยายจากรองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาและที่ปรึกษา
นายกรัฐมนตรี โดยสรุป พบว่า การพัฒนาประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องให้ความสำคัญต่อ
การพัฒนาชนบท ชนบทเป็นพื้นที่ที่อาจเข้าใจว่ามีปัญหาหลายประการ แต่อีกด้านหนึ่งชนบทกลับมีทุนที่
สำคัญที่สามารถต่อยอดให้เกิดการพัฒนาและนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้นสถาบันการศึกษาในพื้นที่
ควรตระหนักในการแสดงบทบาทของการเป็นหน่วยความรู้ในการให้ชาวบ้านในชนบทได้มองเห็นคุณค่า
และนำทุนที่สำคัญเหล่านั้นมาใช้ในการจัดการ การผลิต และการพัฒนาชนบทให้ได้

แต่การจะทำเช่นนั้นได้สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย ต้องพัฒนา
ศักยภาพของอาจารย์ผู้สอนให้สามารถดำเนินงานวิจัยและพัฒนา ที่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท
ได้ งานวิจัยแต่ละศาสตร์หากมีการบูรณาการร่วมกัน ชนบทของไทยจะเกิดการพัฒนาอย่างองค์รวม ไม่ใช่
การพัฒนาแยกส่วนที่นักวิจัยต่างคนต่างทำในพื้นที่เดียวกัน

3. สารสำคัญที่ได้จากการนำเสนอผลงานวิจัย

ผลงานวิจัยที่มีการนำเสนอมีหลากหลายประเด็น ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม จำนวน 13 เรื่อง การท่องเที่ยว จำนวน 8 เรื่อง การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ จำนวน 6 เรื่อง การ
เรียนรู้ตลอดชีวิต/การศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น จำนวน 3 เรื่อง ความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 9 เรื่อง
ครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง จำนวน 5 เรื่อง สังคมภูมิปัญญา/องค์ความรู้ท้องถิ่น จำนวน 7 เรื่อง เศรษฐกิจ
พอเพียง/เศรษฐกิจชุมชน จำนวน 4 เรื่อง และพลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือกของชุมชน/นวัตกรรม/

เทคโนโลยีด้านพลังงานที่เหมาะสมในชุมชน/คมนาคมขนส่ง จำนวน 12 เรื่อง รวมผลงานวิจัยที่นำเสนอ Oral Presentation จำนวน 67 เรื่อง

โดยข้าพเจ้าได้นำเสนอผลงานวิจัยในกลุ่ม เศรษฐกิจชุมชน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ จังหวัดเชียงราย” ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการพูดคุยเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ วางแผนการพัฒนา และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน พัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ รายละเอียดผลงานวิจัยดังกล่าวเอกสารแนบท้าย

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย

การเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยได้รับประโยชน์ทั้งในฐานะผู้นำเสนอ และผู้รับฟังการนำเสนอของผู้อื่น กล่าวคือ การนำเสนอครั้งนี้ทำให้เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำสื่อการนำเสนอและการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับและให้รู้ฟังได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยอย่างเข้าใจมากขึ้น และจากการฟังผู้อื่นทำให้ได้ความรู้ถึงแนวทางการทำงานวิจัยมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่มักมีประเด็นและรูปแบบตามความสามารถทางวิชาการแต่ละคน และความหลากหลายนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างยิ่ง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยและพัฒนา และเป็นงานวิจัยที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยซึ่งผลลัพธ์คือ การได้คำตอบที่ชาวบ้านต้องการ และได้แนวทางการพัฒนาชุมชนที่ดีขึ้น

(ผศ.ทิพย์สุดา พุฒจร)

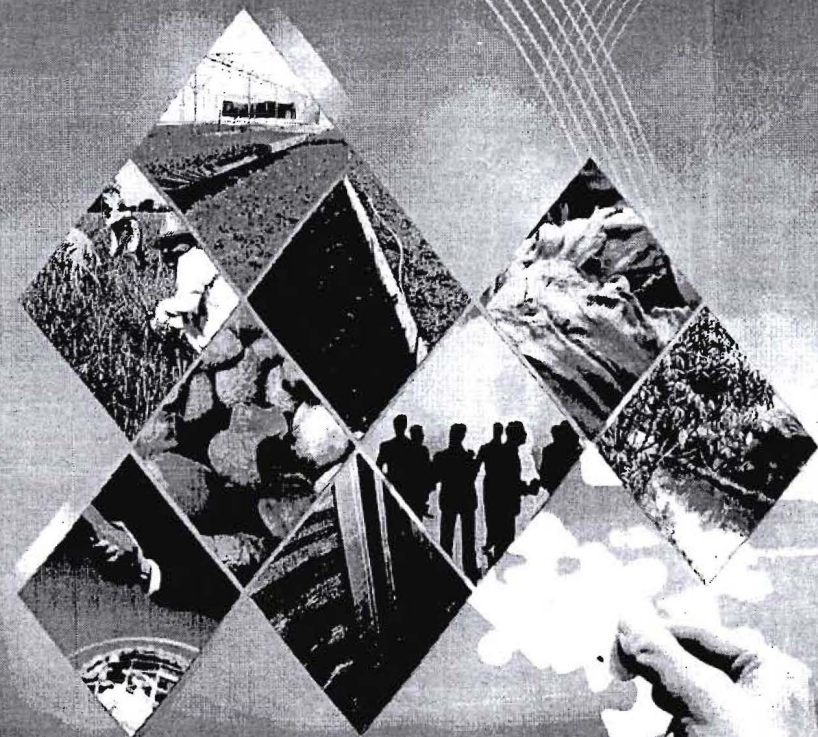
วันที่ 9 มีนาคม 2553

การประชุมทางวิชาการ ปี 2553
 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกับ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน”

การประชุมทางวิชาการ ปี 2553

“การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน”

การประชุมทางวิชาการ ปี 2553
 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกับ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

“การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน”

21-23 มกราคม 2553

กลุ่มที่ 8 เศรษฐกิจพอเพียง/ เศรษฐกิจชุมชน

หน้า

H1	การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ จังหวัดเชียงราย นำเสนอโดย : ทิพย์สุดา พุฒจร	287
H2	ผ้าทอไทยภาคเหนือเพื่อการพัฒนาสู่สากล นำเสนอโดย : บุญถิ่น อินดาฤทธิ์	292
H3	การพัฒนาแผนกกันแดดจากไม้ไผ่เพื่ออุตสาหกรรมท้องถิ่น นำเสนอโดย : นवलวรรณ ทวยเจริญ	297
H4	พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน นำเสนอโดย : ทัศนอมนวล สีหะกุลัง	303

การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ จังหวัดเชียงราย
The Research and Development of Community Enterprise: Sugar Coated Banana Chips by Chiang Rai Network

ทิพย์สุดา พุฒจร¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

โทรศัพท์ 089 6335895 E-mail : tipsuda_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาการผลิต การพัฒนาการจัดการเครือข่าย การพัฒนาการติดตามและประเมินผล และการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตกล้วยฉาบ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่บ้านเป่ายามนใหม่ อำเภอเมือง, บ้านทุ่งยาว อำเภอเมือง, บ้านสันโค้ง อำเภอแม่จัน, บ้านทุ่งยาว อำเภอแม่สรวย และบ้านหนองเลียบ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีพัฒนาการจากการเป็นเครือข่ายกลุ่มแม่บ้าน พัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มแม่บ้าน และพัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบในการถ่ายทอดความรู้ การเกื้อกูลและการส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาการผลิตด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกเครือข่าย การทดลองและปรับเปลี่ยนด้วยตนเอง การพัฒนาการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ด้วยการกำหนดโครงสร้างการจัดการของเครือข่าย เป็นแนวระนาบมีการหมุนเวียนความรับผิดชอบระหว่างกัน โดยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประสานงาน และเป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกเครือข่าย การพัฒนาการติดตามและประเมินผลให้ลับเปลี่ยนการเป็นประธานเครือข่าย ตามวาระทุก 4 เดือน ทำหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกเครือข่าย ในการศึกษาดูงานแต่ละกลุ่มหมุนเวียนกันแบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน การพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่าย เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านประสบการณ์ ด้านเครือข่ายสังคม และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การพัฒนา, เครือข่าย, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research is to develop the community enterprise in the following fields: production, network management, evaluation and follow up, and learning among housewives group and staff involved in supportive process of Baan Payangmonmai and Baan Tung-yao, Muang District, Baan Sankong, Mae-jan District, Baan Tung-yao, Mae-Saluay District, and Baan Nong-lieb, Turng District, Chiang Rai Province. Results of the research: The community enterprise development: The housewives network was developed into the community enterprise, supported by involved organizations. The community enterprise then developed the production of sugar coated banana chips, transferred knowledge and supported among the members. The production development: To develop their production, the community enterprise encouraged members to participate in the production solution which included training, field studying, brain-storming and sharing ideas among members, and self-experiment. The network development management: To manage their network, the community enterprise adopted a horizontal approach which required rotating responsibilities. Chiangrai Ratchabat University and other involved organizations took part as coordinators and advisors. The follow up development: The president of community enterprises has been rotated every four months. The president's main task was a field study coordinator when community enterprises visited each other. Learning development among members: The members are developed in several ways; knowledge, experience, the community enterprise skill and the production skill.

Key words: development, network, community enterprise

1. บทนำ

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่สนับสนุนการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเอง ทำเอง โดยใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาสากลมาเป็นเครื่องมือในการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้นในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ซึ่งผลิตเพื่อการกินการใช้ในท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น (เสรี พงศ์พิศ 2546:88-89)

2 โดยผลจากการส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนมาในระยะเวลาหนึ่ง กลับพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ชุมชนขาดข้อมูลด้านการตลาด ทำให้การวางแผนประกอบการไม่เหมาะสม มีข้อจำกัดด้านการจัดจำหน่าย ผลผลิตจำนวนมากจึงตกค้างและบางส่วนจำหน่ายได้ในราคาไม่คุ้มทุน วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการ ทำให้การประกอบการโดยรวมมีประสิทธิภาพไม่สูงเท่าที่ควร ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน จึงต้องขายในราคาต่ำ การใช้ทรัพยากรในบางชุมชนขาดความเหมาะสม และก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม เพราะขาดหน่วยงานหรือมาตรการที่ดีในการกำกับดูแล การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชนยังไม่อย่างจำกัด ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำได้ในวงจำกัดตามไปด้วย และการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่มีความเพียงพอเท่าที่ควร (ไพโรจน์ แก่นสาร 2548)

จากสภาพปัญหาข้างต้นและประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงรายมีนโยบายในการบริการวิชาการแก่สังคมด้วยการทำวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อบทบาทสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการวิจัยและพัฒนาให้เกิดเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้ผลิตของชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตและการจัดการเครือข่าย และการเรียนรู้ร่วมกัน จึงให้ความสนใจกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่าในกลุ่มขนาดเล็ก รวมกลุ่มเพื่อสร้างรายได้เสริม โดยใช้วัตถุดิบในชุมชนมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยกระบวนการผลิตไม่ยุ่งยาก โดยมีต้นทุนในการผลิตน้อย ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย มีตลาดเฉพาะภายในชุมชนเป็นหลัก แต่สามารถสร้างรายได้พอสมควร

ผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายในการสร้างโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านและหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อให้เกิดเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระหว่างกลุ่มผู้ผลิตกับองค์กรในชุมชน ซึ่งคาดหวังว่าหากได้ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การพัฒนาเกิดเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการผลิต การจัดการเครือข่าย การติดตามและประเมินผล และการพัฒนาการเรียนรู้อุปสรรคหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย
- 2.2 เพื่อพัฒนาการผลิตกล้วยฉาบของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนฯ
- 2.3 เพื่อพัฒนาการจัดการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนฯ
- 2.4 เพื่อพัฒนาการติดตามและประเมินผลของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนฯ
- 2.5 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อุปสรรคเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนฯ

3. วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็นทั้งการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ที่ให้โอกาสผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการ การกำหนดแผนการพัฒนา การดำเนินการพัฒนา การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข (PDCA) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 กลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตอาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย มีทั้งหมดจำนวน 5 กลุ่ม ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าจำหน่ายของตำบลต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย โดยลักษณะของกลุ่มมีความหลากหลาย คือ กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้า OTOP กลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานองค์กรอาหารและยา (อย.) และรวมไปถึงกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานใด ๆ (ไทยตำบลคอตคอม 2547) ได้แก่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่ายางมนใหม่ หมู่ที่ 5 บ้านป่ายางมนใหม่ ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านทุ่งยาว หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งยาว ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย หมู่ที่ 10 บ้านสันโค้ง ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านทุ่งยาว หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และกลุ่มผลไม้แปรรูป หมู่ที่ 5 บ้านหนองเลียบ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตอาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย ในพื้นที่อำเภอที่ตั้งของกลุ่มต่างๆ จำนวน 16 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมดำเนินการวิจัย มีดังนี้

3.2.1 กลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตอาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย จำนวน 5 กลุ่ม ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการกำหนดตัวแทนผู้เข้าร่วมงานวิจัยกลุ่มละ 3 คน ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่มแม่บ้าน รวมจำนวนทั้งหมด 15 คน

3.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตอาหารประเภทกล้วยฉาบของจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเชื่อว่ากลุ่มตัวอย่างนี้จะมีส่วนร่วมใน

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นในฐานะบุคคลภายนอกที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งหากกระบวนการวิจัยจะสามารถปรับเปลี่ยนหรือหนุนเสริมแนวคิดแก่เจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนฯ ต่อไปในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำแหน่งพัฒนาการประจำอำเภอ จำนวน 4 คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 4 คน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งหมด 13 คน

3.3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประมวลข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในบริบทชุมชน บริบทกลุ่มและผลิตภัณฑ์ ศึกษาลักษณะของความเป็นเครือข่ายของสมาชิกกลุ่ม และความเป็นเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3-6 มีนาคม 2548, 16-17 กรกฎาคม 2548, 10-11 สิงหาคม 2548, 18-19 สิงหาคม 2548) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และการสร้างแผนการปฏิบัติงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร่วมกับผู้เข้าร่วมการวิจัย (10 มีนาคม 2548)

ระยะที่ 2 การดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจัดอบรมแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยให้ความรู้ระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การสร้างการตระหนักรู้การจัดการเครือข่ายร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาและการจัดการเครือข่าย การสร้างข้อตกลงการจัดการเครือข่ายร่วมกัน (27 กันยายน 2548) จัดอบรมให้ความรู้และสร้างการตระหนักรู้ในกระบวนการผลิตที่ถูกสุขอนามัย ศึกษาดูงานกลุ่มผู้ผลิตถั่วเน่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่เป็นต้นแบบในการพัฒนากระบวนการผลิต (28 กันยายน 2548)

ระยะที่ 3 การติดตามและประเมินผล ผู้วิจัยจัดประชุมเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันติดตามความก้าวหน้าและการประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของกิจกรรมที่สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้ดำเนินการร่วมกัน การพัฒนาปรับปรุง แก้ไขตามผลการประเมิน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด และการสรุปบทเรียนที่ได้จากการมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้ (15 กุมภาพันธ์ 2549)

3.4 การรวบรวมข้อมูล มี 3 แนวทางดังนี้

3.4.1 การศึกษาเอกสาร ทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินงานวิจัย และรวมถึงการศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชน

3.4.2 การศึกษาภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์บุคคล (Individual Interview) ได้แก่ ประธานกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตอาหารประเภทกล้วยฉาบ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Standardized Interview) และการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในรูปแบบกลุ่มสัมภาษณ์ (Group Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลบริบทกลุ่มและผลิตภัณฑ์ ลักษณะความเป็นเครือข่ายของสมาชิกกลุ่ม และความเป็นเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4.3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประสานงานให้กลุ่มแม่บ้านและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนแนวความคิด ประสบการณ์ในประเด็นปัญหาที่สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้วิเคราะห์ร่วมกัน นำไปสู่การหาทางออกในการแก้ไขปัญหาและรวมถึงแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ด้วยการใช้เทคนิคแผนที่ความคิด (Mind Mapping) และเทคนิคการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Focus Group) ประกอบการรวบรวมข้อมูล

3.5 การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นำมาแยกแยะเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มข้อมูล ตามโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนดไว้ และทำการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำมาสรุปผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาหรือบรรยายความ ตารางสรุป และแผนภูมิรูปภาพ เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4. ผลการศึกษา

4.1 การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ สามารถก่อตั้งขึ้นมาและพัฒนาความสัมพันธ์จนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเข้มแข็งในระดับหนึ่ง เกิดขึ้นจากจุดเริ่มต้นของการสร้างฐานความสัมพันธ์ในระดับเครือข่ายของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในการรวมกลุ่มเพื่อผลิตกล้วยฉาบจำหน่ายในชุมชน เพื่อให้เกิดรายได้และแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ถูกพัฒนาฐานความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในการประสานขอความช่วยเหลือในด้านความรู้การจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ทำการของกลุ่มแม่บ้าน การให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในรูปแบบการจัดอบรม และการจัดศึกษาดูงาน

เมื่อมีการหนุนเสริมกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเข้าไปในระบบของเครือข่ายเดิมที่เป็นอยู่โดยยึดหลักการสร้างกระบวนการให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ในรูปแบบกิจกรรมพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ การให้ความรู้และการเสริมประสบการณ์เรียนรู้ด้วยการศึกษาดูงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกเครือข่ายในการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มแม่บ้าน และนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายการเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนในระดับจังหวัด

จากความมุ่งหมายร่วมในการผลิตกล้วยฉาบเป็นเพียงอาชีพเสริม จึงมีแนวความคิดร่วมกันถึงการเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ปฏิบัติการร่วมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็นและความพร้อม โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไป ในช่วงระยะเวลาของการวิจัยและพัฒนาจึงมีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแบบค่อยเป็นค่อยไป ด้วยการสร้างกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่ม การชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสรุปบทเรียนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เครือข่ายดำรงอยู่ต่อไป

4.2 การพัฒนาการผลิต การพัฒนาการผลิตของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นหลังจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่

วัตถุดิบกล้วยขาดแคลน วิธีการผลิตกล้วยฉาบยังไม่ถูกสุขอนามัย มีรูปแบบและวิธีการผลิตแบบเดิม เช่น น้ำมันมีการนำมาใช้ทอดซ้ำหลายครั้ง และขาดความรู้ในเทคนิคการทำให้กล้วยฉาบไม่เหม็นหืน และเหม็นหืน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีการจัดกิจกรรมการศึกษาฐานกลุ่มต้นแบบผู้ผลิตตัวหน้าที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน ออย. และ มผช. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะทางออกระหว่างสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้และสร้างกระบวนการร่วมกันคิดหาทางออกของปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้เกิดแนวทางการพัฒนาการผลิตเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ถูกสุขลักษณะ ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย และตลาดมีการขยายตัวมากขึ้น ได้แก่

วัตถุดิบ ควรเพิ่มทางเลือกด้วยกล้วยน้ำว้า กล้วยหอมทอง กล้วยหักมุก และกล้วยไข่ญี่ปุ่น กล้วยตูดดิบใหม่ ๆ เช่น ฟักทอง มันเทศ มะม่วง และเผือก น้ำมันที่ใช้ทอดควรใช้ครั้งเดียวเพื่อความสดใหม่ และไม่ทำให้กล้วยฉาบเหม็นหืนเร็ว ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้การทำคงกล้วยรสปร่าปีคิว ให้สามารถผลิตได้เองเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และผลิตภัณฑ์ควรพัฒนาเป็นกล้วยฉาบเพื่อสุขภาพ กล้วยฉาบอาหารเช้า กล้วยฉาบสหารายล้อมน้ำโขง กล้วยฉาบที่มีรสชาติแบบล้านนา กล้วยฉาบผงน้ำพริกน้ำผัก ซึ่งมีโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิที่มีเครือข่ายทำผงน้ำพริกน้ำผักอยู่แล้ว เป็นต้น

4.3 การพัฒนาการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดในการกำหนดรูปแบบการทำงานร่วมกัน คือ ควรมีการกำหนดกิจกรรมร่วมกัน ควรมีการพบปะกันเป็นระยะและสม่ำเสมอ ควรให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของคน และการช่วยกันแนะนำสิ่งที่ดีแก่กัน การเป็นเครือข่ายควรมีการกำหนดรูปแบบ โดยเริ่มต้นจากขั้นตอนง่าย ๆ และขยายฐานในภายหลังให้มั่นคง โดยไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเพื่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในอนาคต ควรมีเจ้าภาพที่เป็นสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานของเครือข่ายต่อไป เพราะสมาชิกย่อมรู้ปัญหาของตนเป็นอย่างดี ส่วนราชการและนักวิจัยแม้จะเป็นสมาชิกที่ร่วมกระบวนการวิจัยแต่หน้าที่หลักคือการเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำ สนับสนุน ผลักดันโอกาส สิ่งที่ดี ให้กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้กำหนดรูปแบบโครงสร้างการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยโครงสร้างการจัดการของเครือข่ายเป็นแบบแนวระนาบ ที่มีการหมุนเวียนความรับผิดชอบระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง และมีความยั่งยืนกว่าการมีโครงสร้างแนวตั้งที่มีอำนาจมาเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มีการทำงานแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และสมาชิกต่างมีความรู้สึกถึงการเป็นญาติพี่น้องที่ทำงานร่วมกัน โดยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และเป็นผู้ประสานงาน รวมถึงเป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นถึงการไม่ผูกติดกับระบบอำนาจแต่เป็นการจัดรูปแบบการจัดการแบบไม่เป็นทางการในแนวระนาบ เป็นสิ่งที่ดีทางความรู้สึกถึงการไม่ผูกผูกติดกับตำแหน่งและภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากทุกคนทำอาชีพผลิตกล้วยฉาบเป็นเพียงอาชีพเสริม การจะมีระบบการจัดการเครือข่ายที่เป็นทางการจะเป็นการผูกมัดตนเอง ดังนั้นความเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ควร มีรูปแบบธรรมชาติตามความพร้อม การประสานความเป็นเครือข่ายเป็นไปตามจังหวะ โอกาสและเป็นไปตามพันธสัญญาของการพบกันตามวาระ

4.4 การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล จากการทำวิจัยจัดทำทำเนียบสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ จังหวัดชัยภูมิ แจกจ่ายให้กับสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทุกคน ทำให้เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกิดความเคลื่อนไหว ได้แก่ นักวิชาการเกษตรของอำเภอป่าติ้วได้ประสานการยื่นขอ ออย.และแนะนำแนวทางการปรับปรุงการผลิตแก่กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ตำบลป่าติ้ว อำเภอแม่จัน จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐาน ออย. สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มต่างได้รับการประสานงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ในการออกธำเนียบจำหน่ายสินค้าในโอกาสต่างๆ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่ายางมนใหม่ ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิได้ติดต่อประสานงานกับสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ตำบลป่าติ้ว อำเภอแม่จัน จังหวัดชัยภูมิในการออกธำเนียบ และรับฝากการจำหน่ายระหว่างกลุ่ม และองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ นำผลการประชุมจากการที่สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้ให้ข้อมูลถึงการนำน้ำมันที่ผ่านการทอดกล้วยฉาบแล้วไปใช้ซ้ำ หรือแจกจ่ายให้เพื่อนสมาชิกไปทำอาหาร ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกสุขอนามัย และเป็นผลเสียต่อสุขภาพ จึงมีแนวคิดและจัดทำโครงการทำน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชที่ใช้แล้วมาแปรรูปเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อช่วยให้ครัวเรือนประหยัดค่าใช้จ่าย หากโครงการอนุมัติจะประสานงานให้สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนสามารถนำน้ำมันมาขายให้องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเวียง ซึ่งกำหนดราคารับซื้อ 100-200 บาทต่อปี

การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้กำหนดให้มีการสืบเปลี่ยนการเป็นประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามวาระทุก 4 เดือน ประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่ประสานงานนัดพบกับสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และเป็นผู้นำกระบวนการศึกษาดูงานแต่ละกลุ่มแม่บ้านด้วยตนเอง การพบปะเป็นรูปแบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อนให้เห็นสภาพของกลุ่มแม่บ้านทุกกลุ่ม เพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะซึ่งกันและกัน ด้วยรูปแบบไม่เป็นทางการ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องรับผิดชอบกันเอง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย และเพื่อไม่ให้ขาดการติดต่อสัมพันธ์กันสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจะประสานการออกธำเนียบร่วมกันตามโอกาส หรือการฝากจำหน่ายสินค้า การประสานงานแจ้งข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกเครือข่ายหรือความเคลื่อนไหวระหว่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่จะสามารถ

สานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ยาวนานกว่ารูปแบบการพบกันอย่างเป็นทางการ

4.5 การพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้สะท้อนถึงการพัฒนาการเรียนรู้คือ ได้ความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นทั้งด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การบริหารงานกลุ่ม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกกลุ่ม เห็นความสำคัญของการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในการเสนอแนวทางการผลิต การตลาด และบรรจุภัณฑ์ และได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิจัยเพิ่มขึ้น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและพัฒนาพบว่า การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีพัฒนาการจากการเป็นเครือข่ายกลุ่มแม่บ้าน พัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มแม่บ้าน และพัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบในการถ่ายทอดความรู้ การเกื้อกูลและการส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาการผลิตด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การทดลองและปรับเปลี่ยนด้วยตนเอง การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดโครงสร้างการจัดการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแบบแนวราบ ด้วยการหมุนเวียนความรับผิดชอบระหว่างกัน โดยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประสานงาน และเป็นพี่พี่ปรึกษาแก่สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาการติดตามและประเมินผล ให้ปรับเปลี่ยนการเป็นประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามวาระทุก 4 เดือน ทำหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในการศึกษาดูงานแต่ละกลุ่ม หมุนเวียนกันแบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน หลังการดำเนินการวิจัยสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้สะท้อนถึงการได้รับประโยชน์จากการร่วมงานวิจัยด้วยการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านประสบการณ์ ด้านเครือข่ายสังคม และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

5.1 ข้อเสนอแนะต่อเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การก่อตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนไม่เป็นเรื่องยาก แต่การรักษาให้คงอยู่ของการเป็นเครือข่ายเป็นเรื่องยาก เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างต่อเนื่อง ควรขยายเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มากขึ้น เพื่อการสนับสนุนซึ่งกันและกันให้เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง

5.2 ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและภาครัฐ ภาครัฐควรมีบทบาทให้ความรู้และให้คำแนะนำการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอันเกิดจากความต้องการของชุมชนที่เห็นประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง เครือข่ายจึงจะสามารถขับเคลื่อนและดำรงอยู่ได้ยาวนาน ควรส่งเสริมการสร้างเสริมพร้อมด้วยการเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานเพื่อการผลิตสินค้าในชุมชนให้พออยู่พอกินและพอเพียง หากมีศักยภาพในการพัฒนาจึงส่งเสริมไปสู่การพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าในการเข้าสู่ตลาดเพื่อการแข่งขันต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งและยั่งยืนครั้งต่อไป งานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดผลอย่างยั่งยืนต้องมีขอบเขตในการวิจัยมากกว่า 1 ปี และควรเป็นงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือกันจนสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยการจัดการงานวิจัยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย และสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกล้วยฉาบ จังหวัดเชียงรายทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการสิ้นสุดการวิจัย

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] ไทยตำบลดอทคอม. สินค้าที่น่าสนใจของจังหวัดเชียงราย. (Online), accessed 31 January 2005. Available from <http://www.thaitambon.com/tambon/tcatampolist.asp?PROVCODE=57>
- [2] ไพโรจน์ แก่นสาร. ศึกษาวิจัยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. (Online), accessed 31 December 2005. Available from <http://www.bangkok.cat.net.th/thaindc /re-search /Ljsp/jsp15/4564.doc>.
- [3] เสรี พงศ์พิศ. แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, 2546.